

#2 2023 ÅRGÅNG 41

ISSN 0283-8524

väx

Växter i Hälsingland och Gästrikland

ORÄNGE TAGGSVAMP FOTO: PETER STAHL

Växter i Hälsingland och Gästrikland (VÄX) ges ut av Gävleborgs Botaniska Sällskap (GÄBS), lokalförening av Svenska Botaniska Föreningen (SBF). VÄX kommer ut med två nummer per år.

MEDLEMSKAP

Du blir medlem i GÄBS och får vår tidning VÄX genom att betala in **årsavgift 150 kr** till föreningens **bankgiro nr 797-3886** eller **swish 123 529 54 98**.

För **familjemedlemskap är årsavgiften 25 kr** per tillkommande familjemedlem (inkluderar ej tidning).

I årsavgift till GÄBS ingår medlemskap i SBF. Önskas även prenumeration på SBF:s tidskrifter, Svensk Botanisk Tidskrift (SBT) och Vilda Växter, se avgifter på SBF:s webbplats: <http://svenskbotanik.se>

ADRESSÄNDRINGAR OCH MEDLEMSREGISTRERING I GÄBS

Birgitta Wannberg, birgitta@particleoptics.se, 070-34 46 747

REDAKTION/BIDRAG

Redaktör för detta nummer: Peter Ståhl

Bidrag i alla former till kommande nummer av VÄX, liksom önskemål och idéer, mottages tacksamt av redaktionen.

- Ulf Svahn, Gävle, 070-221 07 55, ulfsvahn@hotmail.com
- Peter Ståhl, Gävle, 073-024 20 43, peter.b.stahl@gmail.com
- Veronica Jägbrant, Bergsjö, 070-221 47 99, veronica.jagbrant@icloud.com
- Birgitta Hellström, Forsbacka, 070-229 30 16, birgitta.m.hellstrom@gmail.com

GÄBS STYRELSE 2022

Ordförande: Stefan Olander, Viksjöfors, skalensfabod@gmail.com, 070-569 26 90

Vice ordförande: Alf Pallin, Söderhamn, alfpallin49@gmail.com, 070-247 44 20

Sekreterare: Björn Wannberg, Alfta, bjorn@particleoptics.se, 070-34 44 247

Kassör: Birgitta Wannberg, Alfta, birgitta@particleoptics.se, 070-34 46 747

Ledamot: Pär Hedwall, Söderala-Berga, whap1951@gmail.com, 0702-87 96 56

Ledamot: Magnus Bergström, Rimbo, snjuftjutis@gmail.com, 070-209 42 00

Ledamot: Maj Johansson, Ramsjö, maj.joh@telia.com, 070-333 63 86

Suppleant: Maja Nilsson, Gävle, majja.k.nilsson@gmail.com

Suppleant: Ulf Svahn, Gävle, ulfsvahn@hotmail.com, 070-221 07 55

VALBEREDNING

Magnus Andersson,

magnus.andersson@foran.se, 070-658 37 56

Inga-Greta Andersson, andersson.ingagreta@gmail.com, 070-354 94 89

Birgitta Hellström, birgitta.m.hellstrom@gmail.com, 070-229 30 16

GÄVLEBORGS BOTANISKA SÄLLSKAP (GÄBS) BILDADES 1982. SÄLLSKAPETS SYFTEN ÄR:

1. Att sammanföra människor, som är intresserade av botanik i allmänhet eller någon av botanikens många specialgrenar, och verka för spridandet av kunskaper inom dessa områden
2. Att utforska floran i Gävleborgs län
3. Att verka för skydd och vård av hotade växter och växtsamhällen i länet

GÄBS har 245 medlemmar och 26 familjemedlemmar (2023).

Grafisk form: Kerstin Stickler

Omslagsbild: Orange taggsvamp,

Sidbohäll i Ockelbo

FOTO: PETER STÅHL

FÖR MER INFORMATION OM GÄBS:

www.gavleborgsbotaniskasallskap.se

Följ oss i Facebook-gruppen "Gävleborgs Botaniska Sällskap"

VÄX är här!

DET HAR VARIT OVANLIGT BRA FART på floraväxteriet i sommar. En del kan ni läsa om redan i detta nummer men mer kommer i nästa årgång. Nu har också den treåriga åkergräsinventeringen precis landat. Roligt att många åkrar från Hälsingland och Gästrikland finns med i riksinventeringens material. Vi hoppas kunna berätta mer om resultatet.

Årets växt är kärrspira. Endast 17 observationer har rapporterats från länet hittills. Vilket kan jämföras med 1250 observationer i Artportalen från florainventeringarna för Gästrikland och Hälsingland. Det understryker med önskvärd tydlighet vilken omfattande kartering som skedde under denna period. Nästa år blir brunklöver och backklöver årets växter i Svenska Botaniska Föreningens regi. Det är intressanta arter som blir viktiga att rapportera.

Vi har fått mycket positiv respons på nya VÄX, både vad gäller innehåll och utseende. Det är vi glada för och känner att tidningen blivit en viktig sammanhållande länk i föreningen sedan florainventeringarna avslutats. Ändå skulle vi vilja att fler skriver om botaniska upptäckter och iakttagelser. Kanske finns det också önskemål om vad ni skulle vilja se i tidningen. Kom med tips så får vi se om det går att ordna.

Redaktören

ILLUSTRATION: JONAS LUNDIN

Våra floror

Föreningen har givit ut Gästriklands flora och Hälsinglands flora.

Böckerna kan köpas via föreningen och bokhandel, se vår hemsida.

www.gavleborgsbotaniskasallskap.se

En sommar vi sent glömmer

VI HADE EN GANSKA FIN VÅR som gick över till en extrem varm och torr sommar, naturligtvis önskade man att det skulle komma regn. Det gjorde det till sist, regn och regn, samt mera regn, slutade aldrig. Nu ledde det till översvämningar, sönderspolade vägar, vatten i källare och vattendränkta åkrar och potatisland.

Tyvärr kommer vi säkert att få se mer av sådan väderlek. Naturligtvis kom det en storm mitt i alltihopa och ställde till med enorm trädfällning. Efter allt regn så fick vi en myggexplosion som extra dessert. Men mitt i allt så hade vi kanske några trevliga dagar ute i naturen, framför allt mot hösten med rätt mycket svamp för de som gillar att plocka ätbara eller enbart leta efter rara ängssvampar.

Den 24 augusti startade vi vår kurs i ängssvampar med ett dussin intresserade deltagare. Alla redan har vi hittat och sett många rara och vackra arter, till och med fynd för vårt län som inte har varit rapporterade tidigare.

Vi önskar alla våra medlemmar en fortsatt fin fortsättning på året, och hoppas att den kommande vintern inte blir alltför hård.

Stefan Olander, Ordförande i GÄBS

Plattsäv – en floraväktarart som gav glädje sommaren 2023

TEXT OCH FOTO: INGER CARLSSON

Plattsäven är nationellt prioriterad och Peter Ståhl föreslog en inventering av kända lokaler.

Information från Artfakta: ”Plattsäv förekommer i södra Sverige norrut till Gästrikland och Dalarna. Plattsäv växer på kalkrik, fuktig mark, framför allt i betade rikkärr, kalkfuktängar och på strandängar.”

Plattsäv vad är det? Tankarna far iväg, är den hög så jag behöver bana väg igenom den eller hur ser den ut? Snart ska jag få se!

Fram med floran och kolla. Inte lätt från en bild att få något grepp om storlek men det ska nog gå bra trots att jag aldrig sett den. Utrustad, med floraväkteriappen, for jag ut till första lokalen som blev Engeltöfta nordost om Gävle.

Lokalen var beskriven i floraväkteriappen. ”Nedanför omklädningshytterna.” Såg mig vilset omkring. Då såg jag något som sträckte upp sig ovan vitklöverblommorna och liksom ville tala om att ”Här är jag”. De rödbruna platta axen vinkade till mig. Det måste vara plattsäven för det genom huvudet. Hur mycket som helst. Ner på knä till den lilla rara växten. Turligt nog valde jag rätt tid, 22 juni för axen blommade och visade hur vacker en sträväxt kan vara. Stolt kunde jag rapportera mitt första möte med plattsäv.

ÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR

Inventeringen fortsatte utmed kusten mot Bönan. Lokalen ”Norrlandet, Nyvall” och ”Bönan,

Holmudden” återfanns inte. Förutsättningarna för arten hade ändrats vid stranden.

Ett stopp vid lokalen vid Engesbergs badplats gav mer glädje. Två solande damer undrade vad jag höll på med där jag kröp på knä och räknade. Jag räknar plattsäv, upplyste jag om. Omöjligt att räkna dem alla så det fick bli en uppskattning efter en provruta.

KRYSSADE MELLAN BADGÄSTERNA

Det var två badplatser som visade bra förutsättningar för plattsäven, varför inte badplatsen vid Bönaviken? Ingen notering sedan tidigare.

Rak i ryggen kryssade jag mellan lättklädda badgäster. Jag är på spaning. Kände mig VIP med luppen i högsta hugg. NY lokal ”Bönaviken”, på en yta av ca 135 m² med kortklippat gräs, blev resultatet. Öppen fuktig mark med utströmning av kalkrikt markvatten.

Lokalen ”Oslättfors bad- och båtplats NV Kyrkan” besökte jag några dagar senare i juni. Även där återsåg jag plattsäv. Vilken lycka att den växte skyddad för det var något som surrade och snurrade runt mina fötter. Robotgräsklipparen. Nutidens kor. Är bra, bara det inte blir för snaggat.

Peter Ståhl och jag avslutade säsongen med en båtresa till Limön den 17 augusti. Vi besökte båda lokalerna som angivits där. Jag hade blivit bortskämd. Här såg jag knappt de två stråna som stack upp trots att Peter pekade på dem. ■

Blommande plattsäv vid Engeltofta.

Massförekomst av plattsäv på den nyupptäckta lokalen vid Bönaviken.

RESULTATET AV INVENTERINGEN AV PLATTSÄV I LÄNET

Väktar-ID	Lokal	Kommun	Antal	Inventerare
XG-Gä-0251	Utnora, Halvfärdsrännan, Hille sn	Gävle	Ej återfunnen	TT
XG-Gä-0252	Utnora, Gåsmuren, Hille sn	Gävle	Ej återfunnen	TT
XG-Gä-0253	Utnora, Sandställsviken, Hille sn	Gävle	Ej återfunnen	TT
XG-Gä-0254	Oslättfors, bad- och båtplats NV Kyrkan, Hille sn	Gävle	2000 strån	IC
XG-Gä-0255	Bönan, Holmudden, Gävle sn	Gävle	Ej återfunnen	IC
XG-Gä-0256	Engesbergs badplats, Gävle sn	Gävle	5000 strån	IC
XG-Gä-0257	Norrlandet, Nyvall, Gävle sn	Gävle	Ej återfunnen	IC
XG-Gä-0258	Limön, stranden vid Landstormsudden, Gävle sn	Gävle	Ej återfunnen	IC, PS
XG-Gä-0259	Limön, Scoutviken, Gävle sn,	Gävle	2 strån	IC, PS
XG-Gä-0260	Engeltofta, Gävle sn,	Gävle	10000 strån	IC
XG-Gä-0261	Harnäsbadet, Gävle sn	Gävle	14 m2	PS
XG-Gä-2053	Bönaviken, Gävle sn,	Gävle	4000 strån	IC

Förkortningar: TT: Tomas Troschke, IC: Inger Carlsson, PS: Peter Ståhl

Oväntad amerikan i Gästrikland

Första veckan i augusti i år var Lena Melin från Torsåker ute och plockade hallon nära Lumsheden, men på Gästrikeshalvön av landskapsgränsen. Hon hittade en växt hon inte kände igen och lade ut en bild på Naturskyddsföreningen i Hofors-Torsåkers facebooksidan. Det var så jag fick kännedom om fyndet. Lördag 4 augusti följde jag med Lena till lokalen. Det var under den perioden vi hade de intensiva regnen dag efter dag. Prognosen för den här dagen var också ösregn.

TEXT: BARBRO RISBERG FOTO: MORA ARONSSON

När jag kom upp vid sjutiden på morgonen vräkte regnet ner och jag hade nästan gett upp hoppet om att vi skulle komma iväg, men när Lena hämtade mig en timme senare var det mot alla odds uppehållsväder och det fortsatte det att vara så länge vi var ute. Växtplatsen var en gammal upplagsplats för virke i kanten av en skogsbilväg. Det var inte mycket vegetation på den sandiga öppna ytan. I kanten av den fanns en hel del lupiner innan ett stort hallonsnår bredde ut sig. Precis i kanten av hallonsnåret bland lupinerna stod sex plantor av den okända växten, fyra i blom och två som ännu inte slagit ut.

ARTBESTÄMNING MED KOMPLIKATIONER

Jag fotograferade plantorna och när jag kom hem lade jag ut fyndet på Artportalen som *Castilleja miniata*, på facebooksidan Svensk botanik och på GÄBS facebooksidan, med en förhoppning om att få hjälp med artbestämningen. Jag har gjort några resor i Nordamerika och sett flera arter i släktet, så slutsatsen att det måste handla om släktet Målarpenslar *Castilleja* kunde jag dra själv. Dagen efter, på söndag eftermiddag ringde min mobil. Det var Mora Aronsson, ordförande i Svenska Botaniska Föreningen. Han hade sett min rapport på Artportalen och åkt upp till fyndplatsen. När han ringde hade han inte funnit blommorna än, men jag lotsade honom fram till dem medan vi

pratade. Han var bara någon meter ifrån dem, men hade inte kollat inne bland lupinerna. Han skulle ta tag i bestämningen någon gång i mitten av september. Först skulle han göra en expedition i fjällvärlden med botanister från Kew Garden. Han hade vänligheten att sända mig en fil med tusentals bilder uppdelade artvis på de 119! arterna av *Castilleja* som är beskrivna från Nordamerika och dessutom en fil med en bestämningsnyckel. Tyvärr blev jag inte så mycket klokare av det.

FYND I HÄLSINGLAND

En av de 119 arterna är enligt Hälsinglands flora funnen i Hälsingland. Det handlar om tre fynd, två av dem gjordes i Färila, på en kolbotten 1946 och betecknad som införd 1947, medan det tredje gjordes vid en vägkant i Alfta av Björn Wannberg 2015. Dessa beskrivs som mönjeröd indianpensel *Castilleja miniata*, men bestämningen uppges som osäker och belägg saknas. Enligt det material jag haft tillgång till skulle det kunna vara den, men med den mängd av liknande arter som finns, är jag inte säker. Jag får vänta och se om Mora Aronsson och hans kontakter kan komma längre i detektivarbetet.

Sedan återstår den verkligt stora frågan. Hur frön från denna växt, hemmahörande i en annan världsdel, kunnat hamna just på den här platsen? Det går det bara att spekulera över, något svar lär jag knappast få. ■

Vårstarr har spetsiga axfjäll med grön mittnerv.

Backstarr har trubbiga axfjäll med en hinnkant ytterst på fjällen.

Överraskningar på Malmkajen i Långvind

TEXT: PETER STÅHL FOTO: LEIF LARSSON

I slutet av maj gjorde Leif Larsson ett besök på Malmkajen vid Långvind och fann vårstarr. Arten har tidigare påträffats vid Långvinds hamn av Åke Ågren 1987, och senare ”länge, men förgäves sökts” av Anders Delin. Troligen besökte Åke Ågren aldrig Malmkajen som ligger några hundra meter söder om Långvinds hamn, för då hade säkert många av växterna där blivit avslöjade tidigare. Vårstarr är för övrigt sydlig och mycket sällsynt i Hälsingland med endast ytterligare fem aktuella lokaler.

ALLT PÅ LITEN YTA

Vårstarr är en av våra minsta starrarter. Den känns igen på sina ludna frukter och spetsiga axfjäll med grön mittnerv. Eftersom alla exemplar inte såg likadana ut, dokumenterades fyndet med ytterligare foton. Allt från samma två till tre kvadratmeter stora grusyta. Bilderna visade tydliga strån av vårstarr men också av tvillingarten backstarr. Backstarr har trubbiga axfjäll som saknar den gröna mittnerven men i gengäld har en tydlig hinnkant ytterst

på fjällen. Det är inte helt ovanligt att dessa tidigblommande starrarter förekommer på samma lokal.

Backstarr har även en vidare spridning som skogsväxt på sandiga isälvsavlagringar i landskapet. Den är bland annat rätt vanlig längs Mellanljusnan. Vårstarr är istället knuten till det äldre odlingslandskapet. På en annan yta på kajen, bara några meter från starrarna, hittades även ett konstigt gräs. Ny bildkonsultation avslöjade gräset som älvväxing! Det är en sydlig och kalkbunden växt som bland annat karakteriserar vegetationen på Ölands alvar. Inga fynd av älvväxingen gjordes under inventeringen av Hälsinglands flora. Den enda kända uppgiften är nästan 100 år gammal, från 1926 då arten uppges av Holmberg från Norrfjärd i Söderhamn. ■

REFERENSER

- Delin, A., Larsson, A. & Wannberg, B. 2019: Hälsinglands flora II arter.
- Holmberg, O. R. 1926: Hartmans handbok i Skandinavians flora. Häfte 2.

*Första fyndet av älvväxing i Hälsingland
i modern tid.*

Sofie räknar gulyxne längs en av transekterna.

Ny linjetaxering av gulyxne på Bultbomurarna

TEXT OCH FOTO: PETER STÅHL

Gulyxne är en sällsynt orkidé i Europa och finns därför med bland de arter som särskilt omnämns i EU:s art- och habitatdirektiv. Alltså sådana arter som medlemsländerna är skyldiga bevara. Det innebär i regel olika insatser för naturskydd och specifika skötselåtgärder. Dessutom

ska arternas bevarandestatus rapporteras vart sjunde år.

Bultbomurarna är landets största kända lokal för gulyxne. Därför är den extra viktig att övervaka. Senast gulyxnen räknades på myren var 2017. Då räknade Anna Karin Johansson och Per Springe från länsstyrelsen 3 861 plantor ▶

171 000
plantor!

- under tre dagars linjetaxering. Förekomsten uppskattades till 154 440 plantor varav 17 160 med blomstängel. Även 1992 gjorde GÄBS ett försök att beräkna förekomsten noggrannare i samband med en nationell inventering av gulyxne och knottblomster. Resultatet blev då 4503 inräknade plantor. Inventeringen upprepades 1994 av Bo Norell som noterade 10 483 plantor efter flera dagars systematiskt genomsök. Därefter lades mindre provvytor ut som kontrollerades några år.

UPPDRAG AV ARTDATABANKEN

På uppdrag av Artdatabanken fick jag uppdraget att tillsammans med Sofie Wikberg upprepa länsstyrelsens inventering. Vi lade ut 29 stycken 0,5 meter breda transekter i väst-östlig riktning tvärs över myren. Det var 20 meter mellan transekterna. Linjerna mättes in så noggrant vi kunde, så att de skulle sammanfalla med länsstyrelsens koordinatsatta linjer. I transekterna noterade vi alla plantor vi såg i varje halvmetersruta.

I den täta växtligheten av starr, pors, uppväxande björk och tall blev det oerhört tidsödande att identifiera och räkna alla små blad av gulyxne. Långa sträckor av transekterna var visserligen utan gulyxne. Men överraskande många plantor dölde sig i buskage av pors, där jag trodde det var för torrt för att den skulle trivas. Jag tror inte vi missade många exemplar.

Efter fem långa dagar var vi i alla fall färdiga med räknandet. Då hade vi noterat 4 275 plantor varav 703 med blomstängel. Det är alltså lite

fler än vad länsstyrelsen noterade. Vilket innebär att nuvarande population av gulyxne, med samma uppräkningsfaktor som 2017, består av 171 000 plantor. Det finns dock även gulyxne i delar av myren som inte omfattas av linjetaxeringen så förekomsten är något större.

Oops!

ANDRA ARTER

För skojs skull noterade vi även alla ängsnycklar och makaonfjärilslarver vi såg. Med motsvarande uppräkningsfaktor finns drygt 3000 plantor av ängsnycklar och 200 larver (borde vara övervintrande puppor nu) av makaonfjäril på myren. Dessutom noterades ett antal jordgitingbon, några huggormar och ett litet bestånd av kärrknipprot. I södra änden av myren finns också rikligt med ävjestarr. ■

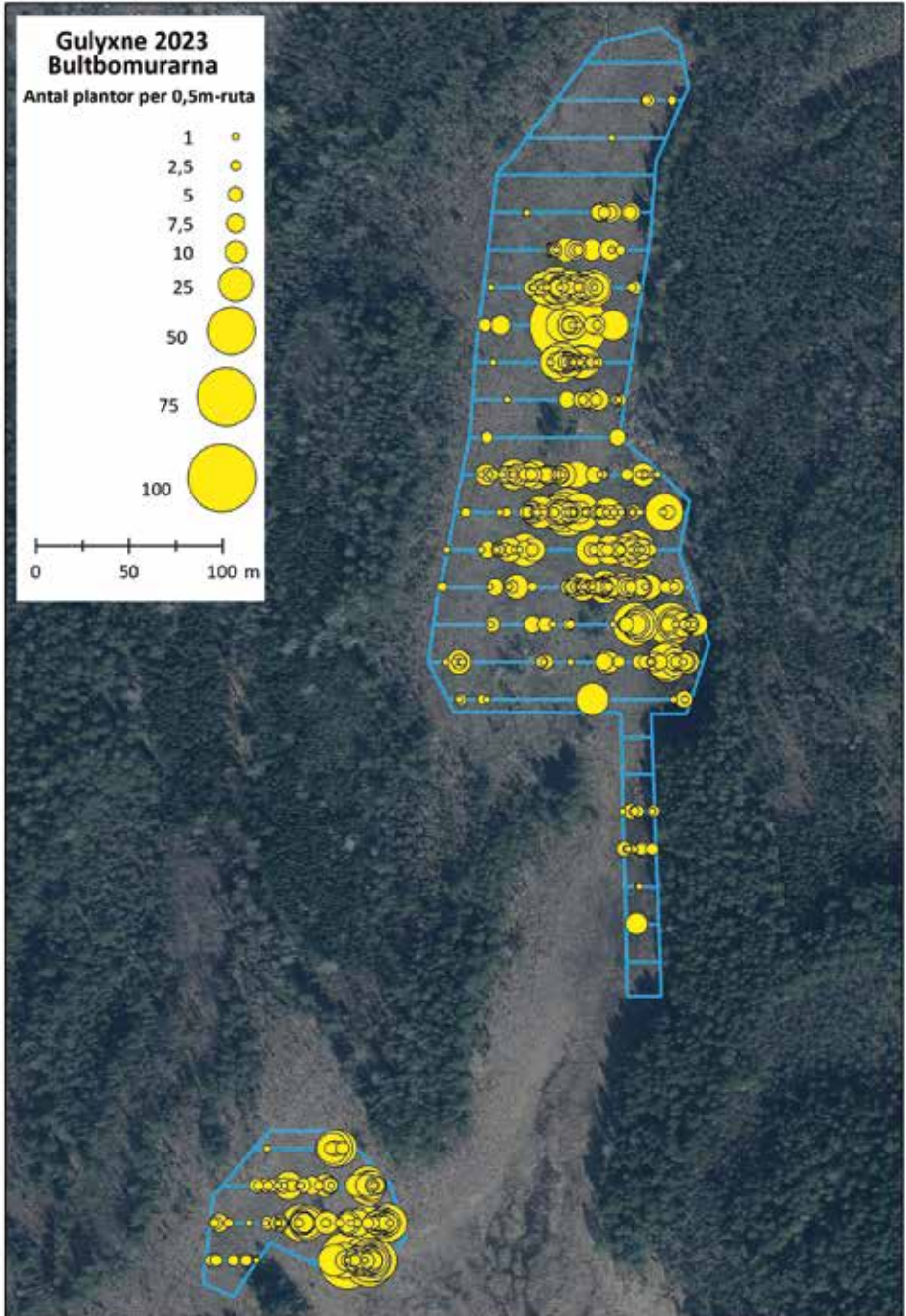
En av många makaonfjärilslarver på favoritväxten kärrsilja.

Ävjestarr finns rikligt i ett bälte i borte (södra) delen av myren.

REFERENSER

Springe, P & Johansson, A. K. 2018: Uppföljning av Gulyxne i sex områden 2017/2018. Opulicerad rapport, Länsstyrelsen Gävleborg.

Karta som illustrerar antalet räknade planter av gulyxne i transekternas halvmetersrutor.

Blårapunkel.

FOTO: LAILA BISSMAN

A vibrant field of purple flowers, identified as Blårapunkel, with tall green stems and clusters of small blossoms. A few yellow flowers are scattered among the purple ones. In the background, there are green trees and a red-roofed building. A cartoon bee icon is positioned to the right of the main text.

Upplevelser i Lottas trädgård

TEXT: LOTTA DELIN & BERIT BERGLUND

Här följer reflektioner från GÄBS medlemmar som ställde upp för att visa de olika miljöerna i Lottas trädgård under de vilda blommornas dag den 18 juni 2023.

Texterna hänvisar ibland till Gästriklands flora, Hälsinglands flora och till VÄX nr 1–3 2018 som innehåller Anders Delins artikel ”Odling av vilda växter för botaniska studier – uppföljning 2016”. Den senare kan laddas ned på föreningens hemsida <https://gavleborgsbotaniskasallskap.se/vax-var-tidning/>

Gunni Hedkvist

STOR ÖVERRASKNING! Det kom en man som visade stort intresse för gräsen i torrbacken och för den pärm med torkade gräs- och starrarter som jag hade med mig. Vi gick igenom hela!

Det var roligt att återse många blomstervänner från inventeringsåren med Gästriklands flora. Många var mycket intresserade av solvändan och hur den spridit sig i torrbacken. Solvända är mycket sällsynt och minskande enligt Gästriklands flora. Den är sydlig, kalkälskande, generös, och sätter rikligt med knopp. ”Blommorna slår ut på förmiddagen och tappar kronbladen på eftermiddagen”.

Björn Wannberg

YTAN SOM VAR HELT TÄCKT AV BLÄRAPUNKEL gav mig en del funderingar. Hemma i Alfta dök en ensam planta upp helt oförklarligt i fjol, på ett mycket torrt ställe. I år fanns på samma ställe två plantor. Av beskrivningen i VÄX att döma borde det finnas förutsättningar för ytterligare spridning i närheten. Kan bli spännande att se!

Under åren när florainventeringen pågick som mest intensivt lärde man sig att identifiera åtskilliga arter på långt håll eller i varje fall

- utan nämnvärda bekymmer när man fick dem i handen. Tyvärr upptäcker man allt oftare att den förmågan till stor del var färskvara som till stor del rostade när den inte underhållits. Jag fick flera påminnelser om detta under dagen, men den mest irriterande gällde några stänglar som ännu inte visade några indikationer på hur växten skulle komma att se ut när den blommade. Vi var flera som tittade på dem, någon föreslog gullris, men det kunde avfärdas sedan vi sett blommande gullris på annat håll. Det allmänna intrycket av växtsätt och bladform var dock åt det hållet, men bladen var hårigare. I efterhand har jag tänkt på rödklint som ett möjligt alternativ, men är långt ifrån övertygad. Vad jag är övertygad om är dock att den här plantan inte skulle ha varit ett dugg problematisk 1990.

När Lotta senare visade bilder och berättade att det var finnklint får jag erkänna att den inte skulle ha varit mindre problematisk 1990, i det här stadiet utan tillstymmelse till blomknoppar. Lite snopet ändå, eftersom jag själv var inblandad i fynden av artens båda första (och hittills enda kända) lokaler i Hälsingland. Om dessa fynd (1987 och 1997) och turerna innan artbestämningen blev definitiv står att läsa i VÄX 2008/2. Den första lokalen försvann tidigt, men den andra har floraväktats nästan årligen sedan 2011 av Ann-Christin Jäderholm m.fl. Antalet plantor har varierat en del från år till år, årets räkning visade cirka 250 plantor.

Inga-Greta Andersson

REDAN STRAX EFTER KLOCKAN 11 då vi anlände, strosade ett 20-tal människor runt i skogsbrynen, skuggsluttningen vid bäcken, ängsmarken, torrbacken, den lilla dammen och

Vårsköna. FOTO: LOTTA DELIN

trädgården i övrigt. Det var så trevligt att gå runt där och titta på de olika miljöerna och sen slå sig ner i gröngräset och äta sin medhavda matsäck. Ett arrangemang där det blev naturligt att knyta kontakter, upptäcka vänner och sprida kunskaper och nyheter.

Rödkämpe med blåbock.

FOTO: LAILA BISSMAN

Inger Carlsson

UTBLICK FRÅN EN MÅNLÅSBRÄKEN:

Vad är det för något som händer? Något speciellt! Jag ser många fötter komma närmare å närmare. Usch å fy, hur ska vi klara oss!

Hur ska vi små månlåsbräknar klara oss? Det tänker inte de främmande fötterna på. De vet inte att vi finns här nere bland grässtrån och mossa. Min granne höstlåsbräken sträcker på sig så gott han kan. Han har tur, det är någon som tänkt på att skydda honom med några utlagda stenar. Lite tvekan och avvaktande

steg och funderingar – vad är detta? luften vibrerar.

Snälla, tänk på oss också – Plötsligt blir vi omringade, med pinnar. Vi är så många, minst 20 som glatt visar vår fina skrud. Tur att Lotta hade pinnar i sin vedbod. Jag tror bestämt att vi blir omtyckta för det är många som stannar till. De till och med knäböjer inför oss.

Längre upp i backen ser jag en annan granne som ännu inte fått chansen att öppna sin prakt. Helt säkert kommer jag att få se de fina blå klockorna nästa vecka. De stoltserar på en flera decimeter hög stängel. Jag pratar om skogsklockan så klart. Lite skillnad i storlek mot oss som bara är några centimeter. Vi var absolut stoltast för dagen för det var oss de knäböjde för.

Ove Lennström

ALDRIG HAR, SÅ VITT JAG VET, arrangemanget ägt rum i en trädgård, dessutom med en ansamling av föreningens apostlar samlade och guidande vid samma tillfälle. Tankarna var många då jag klev in till Lotta Delins generöst uppdukade morgonkaffe. Jag tilldelades revir i tomtens södra ände, invid en bäck med gråalsbestånd. Dagen var varm och klädsel följde därefter, kortärmat och kortbyxat. Reviret var tillfyllest med all den grönska en mångfald ormbunkar uppvisar. Nackdelen var myggen, och myggornas antal överträffade min vildaste fantasi. Med lupp i ena handen och ormbunke i den andra finns ingen hand över till försvar.

Men besökarna strömmade till. Vi studerade ormbunkarnas sporgömmen och konstaterade att, även små skillnader under evolutionens utveckling kan få betydelse vid artbestämning. Trolldruvebeståndet uppskattades av många.

Dagens glädjeämne blev tillströmningen av besökare. Min insats blev att lära folk lupp. Många saknar den kunskapen. Roligt att bistå.

Laila Bissman

JAG HADE SVÅRT ATT "TA IN" ALLT men några växter uppmärksammade jag speciellt. Blårapunkel, vacker som enskild blomma och magnifik där den spridit sig över flera kvadratmeter. Månläsbråken, marken blev "minerad" med pinnar på ett område när vi hittade fler och fler plantor. Ornbär, oftast med 4 stora gröna blad, ibland ser jag dem med 5 blad men mest fascinerad är jag av blomman. Rödkämpar, det var nog den vackra blåbocken som mina blickar fastnade på.

Pär Hedwall

SKÖNT ATT FÅ FOTA när det passade mig själv. Det var länge sedan jag träffat många av besökarna vilket var riktigt roligt. Jag frågade om jag kunde komma tillbaka vid annat tillfälle - hade inte hunnit med att gå överallt. Då jag kom tillbaka gladdes jag över det blommande fjädergräset och många andra växter.

Berit Berglund

DET VAR FULL FART PÅ HUMLORNA i den stora rundeln av blårapunklar. Rundeln befann sig mittemellan ornbären nere under eken och blåsugorna uppe under äppelträdet. Trådveronika, värsköna och spansk körvel (hög, dunmjuk och blommande) plus guldkörvel avgränsade gräsmattan mot den skuggiga stenbäcken och de höga ormbunkarna i den svalare delen av tomten där jag höll till.

Till Gästriklands och Hälsinglands florer och Den nordiska floran vill vi här referera. Det ger stora mervärden att bekräfta i flororna och VÅX vad man sett under utflykter och visningar. Där och då i Järbo fanns möjligen ett hundratal växter i knopp och blom samt några överblommade vårväxter. Här följer de fem jag pratade mest om: **BLÅRAPUNKEL**, herrgårdsväxt som kom med gräsfrö från Centraleuropa under 1800-talet. ▶

*Ditt öga drack och sansen svann;
det var demonens blick*

Ormbär. FOTO: LAILA BISSMAN

- Till Järbo har rapunkelfröna kommit från Gräfte i Stöde i Medelpad. Rapunklarna bär sina blommor tätt packade i slickepinneliknande blomställningar med utskjutande pistiller som humlorna måste passera mellan för att komma fram till nektarn.

BLÅSUGA, hämtad i Störvik. Blåsugan liknar en djupt blåviolett överdekorerad och luden liten Barbiegran. Bladen sitter så tätt på stammen att blommorna däremellan skippat överläppen. Det blev för trångt!

TRÄDVERONIKA, hämtad i Högbo. Snabbväxande och rotsläende med tunna revor. Övervintrar grön.

ORMBÄR. Gåtfull och giftig 99-procentare enligt Gästriklands flora. Karlfeldt diktar i Flora och Pomona: "Minns du en lilja dystert grann/ i skuggan där du gick? Dess mörka eld ur kalken rann/som en förtrollad drick./ Ditt öga drack och sansen svann; det var demonens blick.

VÅRSKÖNA, trivs i halvskugga, i halvsol, på grus

och gräsmatta marktäckande och livskraftig, rosa och ljusgrön. Till Järbo har vårskönan kommit som gåva från Willy Maria Lundbergs Träslottet i Arbrå. Jag har starka minnen av den från en resa i Skottland 1993. Den växte rikt på en öde ö i Lochleven vid en fästningsruin där Mary, Queen of Scots hållits fången under sina ödesmättade irrfärder på 1560-talet. Häftigt att få se blomman självspridas och blomma rikligt i vackra Järbo trettio år senare.

Själv fick jag lite nytändning på artkunskap tack vare att växter, folk och miljöer fanns nära och lättåtkomliga hela tiden. Mina handikapp utgjorde inget hinder i det läget. Det blev en trippleffekt som medverkade till en angenäm liten botanikberusning. Gamla botaniska slitvargar kunde ta det lite lugnt. Det stod ju i VÄX 2018 vad växterna hette, vi kunde rådgöra med varandra och; vi hade tur med vädret och; vi lärde oss mycket på liten yta utan att det gjorde ont! ■

Natt och dag, Limön 21 augusti 2023. FOTO: PETER STÅHL

Natt och dag i Norrsundet

VID NORRSUNDETS HAMNPLAN, öster om järnvägen som går in till fabriksområdet och öster om den lilla grusvägen växer natt och dag på ett ca 100 kvm stort område. Övriga växter som jag noterade är getväppling något enstaka exemplar, rödklint och ängstoppklocka.

Koordinaterna i RT90, O:1572583, N:6758030

LAILA BISSMAN

Här meddelas enstaka fynd som rapporteras till VÄX-redaktionen.

Alla uppgifter är inlagda i Artportalen.

Om inget annat anges är rapportören även fotograf.

Segstarr, kanske sprider sig längs gästrikekusten. Första fyndet gjordes 2002. Fotad vid Gårdskär 2023.

Ny lokal för segstarr på Limön

VID KONTROLLER av plattsäv tillsammans med Inger Carlsson hittades en ny lokal för segstarr sydväst om landstormsudden. Tidigare har arten hittats på tre lokaler i Gästrikland, närmast ligger Oxharen på norra sidan av ön.

Koordinater i RT90, O:1584247, N: 6733692

PETER STÅHL

Massor av harklöver vid Hamnplan i Norrsundet.

Harklövern ökar i Norrsundet

HARKLÖVER hittades i Norrsundet under florainventeringen (1993), både inne på industriområdet (fd massafabriken) och i mindre mängd längs järnvägsspåret utanför grindarna. Nu breder harklöver ut sig på en yta av ca 50 m² en liten bit söder om natt och dags växtplats, bredvid järnvägen. Den växer också på många platser längs Järnvägsgatan ända fram till bussens vändplats vid fabriksområdet. Ljuvlig att se med sina grårosa ulliga blommor.

Koordinater i RT90, O:1572551, N:6757937

LAILA BISSMAN

Violgubbe på Lindön

NY FYNDPLATS för violgubbe längs stigen som går mellan Saltharsbadet och Sillvik. Några grupper växte precis i kanten av stigen och några bland ris och löv alldeles intill. Räknade till 8 gytttrade grupper. Strax öster om Hällskär finns violgubbe rapporterad genom Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 2009-2021 och av en privatperson 2023.

Jag kan konstatera att denna höst växer de rikligt i området. Fynden har lite olika koordinater men det rör sig om mindre variationer.

Koordinater i RT90, O:1574077, N:6757395

LAILA BISSMAN

Raggtaggsvamp, en av fyra fruktkroppar vid Sidbohäll.

Raggtaggsvamp och andra taggsvampar vid Sidbohäll i Ockelbo

FÖRSTA OKTOBER var avsatt för lingonplockning men ett kort stopp gjordes även vid den gamla öde bosättningen Sidbohäll. Vi var inriktade på matsvamp men överraskades av en rad ovanliga taggsvampar.

Dofttaggsvamp, orange taggsvamp, raggtaggsvamp, gul taggsvamp och koppartaggsvamp noterades inom ett begränsat område med gammal kalkbarrskog. I skogen finns även vårärt, svart trolldruva och gott om blåsippor.

Koordinater i RT90,
O: 1557293, N: 6743258

PETER STÅHL

Nålskära ny för Norrland

EN PLANTA av nålskära påträffades i en rabatt i Alfta. Den uppmärksammades med blommor i mitten av augusti. När frukter hade utvecklats i slutet av september kunde den till slut bestämmas till nålskära, *Bidens pilosa*. Plantan blev 70 cm hög och nästan lika vid. Den visade sig vara ungefär lika frostkänslig som Dahlia, och blev helt förstörd en natt med -4 grader. Det är svårt att veta något om ursprunget. Fågelfrö är en möjlighet, men det brukar komma från sydöstra Europa och hårskären kommer från tropiska Amerika. Den är dock numer spridd som ogräs stora delar av världen. Detta är det nordligaste fyndet i landet i Artportalen, där den ännu bara är rapporterad från Skåne, Gotland och Göteborg.

Koordinater i RT90, O: 1515055, N6803360

BJÖRN WANNBERG

Blomma och frukt av nålskären från Alfta.

Våra vanligaste mossor och lavar

Vi fortsätter temat mossa och lav med två nya arter som är lätta känna igen.

TEXT OCH FOTO: STEFAN OLANDER

Kransmossa

Rhytidiadelphus triquetrus

En karaktärsart för något rikare marker, en tämligen stor och lite buskig art. Där kransmossan finns växer det ofta blåsippa och vispstarr som följearter.

Slånlav

Evernia prunastri

En buskformig lav med plattade grenar och vit undersida. Mycket vanlig på ädellövträd, men också på gamla gårdsgårdar samt andra träd. Den kan på trädstammar i gynnsamma miljöer bilda ett tätt täcke.

Myckmadran var i knopp vid besöket.

Björnön i Norrsundet den 27 maj

VI BLEV FEM PERSONER som nu fick se myckmadran med knoppar på Björnön. Den sena våren var nog orsaken till att inte blomningen hade kommit igång. Växtplatsen ligger nära den blockiga och stenrika stranden till Hamrångefjärden. Ett bestånd av getrams växte på ett stenblock och längre söderut i området med ”snällare” terräng såg vi knärot på flera platser. I kanten av myrmark upptäcktes ett blad av kärrsilja och knopp av vattenklöver. Mörk husmossa, en tuss med nästlav på marken, spärsvitmossa, kärrviol, tibast och stubbspretmossa antecknades också.

LAILA BISSMAN

Höstmöte i Ockelbo den 30 september

PÅ ÅRETS HÖSTMÖTE

berättade Barbro Risberg om orkidéer i Europa. Det blev många fina bilder på märkliga Ophrysarter. Kanske är det nu inte olika arter utan bara variationer inom arten. Som Barbro berättade skiljer sig nämligen artindelning-

Gefle Dagblads chefredaktör Katarina Ekspong delar ut priset till Lotta Delin.

FOTO: KARIN BERGKVIST

en starkt mellan experterna på området.

Efter föredraget överraskade Gefle dagblads chefredaktör och ledarskribent församlingen med att dela ut 50 000 kronor ur stiftelsen Sven Löhmans Fauna och flora till Lotta Delin för sitt arbete i skogsgruppen. Mest överraskad och rörd blev definitivt Lotta. Motiveringen lyder:

”för hennes mångåriga engagemang i naturvårdsfrågor. Hon har varit motorn bakom Naturskyddsföreningens skogsgrupp, ansvarat för naturvandringar i olika områden, som Långsängarnas naturreservat, och delat med sig av sina kunskaper om skogen och dess sällsynta växter, lavar och svampar. Hon har dessutom varit aktiv i den lokala debatten i frågor hon brinner för”.

Födelsedagsbuketter från GÄBS delades också ut till Björn Wannberg (80 år) och Peter Ståhl (70 år). Efteråt serverades fika och bul-lar. Vi blev ca 25 personer som deltog i årets höstmöte.

PETER STÅHL

Roine Lindgren visar sländlarver för intresserade deltagare vid GÅBS station vid Torsved.

Den Biologiska mångfaldens dag

TESTEBOÅN DEN 21 MAJ

Den 21 maj arrangerade Gävleborgs Botaniska Sällskap, naturskyddsföreningen i Gävle och Gävle fågelklubb visningar på fem stationer längs ån. Delaktiga i arrangemanget var också Roine Lindgren och Bernt Moberg. Dessutom hjälpte Pavel Bina till med demonstrationen av fjärilar och Magnus Stenmark med andra insekter. Under hela veckan anordnades också en Bioblitz där man kunde rapportera växter och djur i anslutning till ån.

Radio P4 gjorde med hjälp av reportrarna Joacim Lindvall och Larry Forsberg ett innehållsrikt reportage från stationerna längs ån. De sände inslag under hela förmiddagen på tisdagen innan eventet. På söndagen fanns också Arbetarbladet på plats och gjorde ett reportage.

Stationerna fanns på cykelavstånd längs ån och många utnyttjade möjligheten att just cykla.

RINGMÄRKNING VID INRE FJÄRDEN

Mellan klocka 7 och 10 demonstrerade Arvid Löf med medhjälpare från Gävle fågelklubb

hur man fångar och ringmärker fåglar. Detta var den station som lockade flest deltagare och tidvis fanns ett 30-tal personer på plats, varav många barn. En hel del fåglar fångades förstas och bland annat koltrast, näktergal och törnskata kunde förevisas.

FÅGELSKÅDNING OCH KIKARSPANING MED TUBKIKARE FRÅN GAMLA SNÖTIPPEN

Mer fågelskådning skedde från den gamla tippen där Hanna Andersson, Gävle fågelklubb guidade bland fåglar som ses från höjden.

TIPSPROMENAD VID INDUSTRIHUSET VÄVAREN/STIGS GÅRD

Vid industrihuset Vävaren fanns Naturskyddsföreningen med Ann-Marie Hedenskog, Denise Fahlander, Anders Wallén och Gunvor Hållander på plats. Här kunde man gå en tipspromenad runt åfärorna. Kanske blev frågorna lite kluriga för ingen hade alla rätt. Men de bästa belönades med priser från naturkompaniet och Gästriklands flora.

Safsan på väg att rulla upp sina stora blad.

Radio P4:s utsände Joacim Lindvall på plats där vimman leker vid Strömsbro.

Två laxar (smolt), abborre, löja och kanske en sarv som fångats i smoltfällan i Forsby.

Nattsländelarv.

ILLUSTRATION: JONAS LUNDIN

SMOLTFÄLLA, FJÄRILAR OCH VILDBIN

VID FORSBYBADET

Smoltfällan fångar utvandrande smolt som märks, mäts, vägs och släpps. Bernt Moberg visade dagens fångst i ett litet akvarium och berättade om fiskevården i Testeboån. Naturskyddsforeningens barngrupp "Natuksnokarna" undersöker naturen i strandkanten. Pavel Bina visade hur man hanterar en fjärilshåv och Magnus Stenmark pratade om vildbin. Här var det full aktivitet och många besökare.

SLÄNDOR, ORMBUNKEN SAFSA OCH ANDRA STRANDVÄXTER VID TORSVED

Detta var den översta stationen i ån och många besökare nådde inte fram hit. Kanske blev det inte mer än 15 besökare. Temat var insekter i vattnet och växter längs stranden. Roine Lindgren visade dagsländor, nattsländor och bäcksländor som fångats i ån. Undertecknad

och Stefan Olander hjälpte till att guida bland växterna i strandkanten. Här fanns gott om safsa som är sen i starten och inte hunnit rulla ut bladen inför sommaren ännu. Vi såg även små lax- och öringungar som uppehöll sig på grunt vatten i skydd av stranden. Ett försärlepar häckade på en ö i strömmen och flög i skytteltrafik med mat.

BIOBLITZ TESTEBOÅN 15–22 MAJ

I denna Bioblitz kunde alla som har ett konto i Artportalen rapportera växter och djur i projektet "Bioblitz Testeboån" från 15 till 22 maj. Observationerna skulle vara gjorda längs Testeboån i Gävle kommun och i direkt anslutning till ån.

Totalt rapporterades 844 fynd och sammanlagt 373 arter varav 33 var rödlistade (i huvudsak fåglar). Bioblitzten blev därmed den i särklass mest rapporterade av de sex bioblitzar som lagts upp i Artportalen 2023.

PETER STÅHL

Solfingersvamp.

Violett fingersvamp.

Rapport från kursen om ängssvampar

VI STARTADE DEN 24 AUGUSTI med en träff på kaféet vid rådhusstorget i Söderhamn. Med presentation av deltagarna samt genomgång av böcker och annan litteratur i ämnet. Det är jag och Alf Pallin som håller i kursen. Sedan bar det ut till en skjutbana utanför staden där vi letade efter svampar. Hittade en del, mest intressant blev ett flertal ex av fjällig jordtunga, som visade sig vara hagjordtunga, första fyndet för länet samt rödlistad.

Den 11 september blev det Gästrikre Hammarby, fina marker och många spännande arter.

Gråbrun ängsfingersvamp blev ny för länet och är rödlistad, solfingersvamp, ett flertal, även den rödlistad.

Till sist den 20 september, nu blev turen hemma hos mig i mina beteshagar. Många trevliga arter, såsom stråfingersvamp, purpurbrun jordtunga och violett fingersvamp, samtliga rödlistade. Vi ska ha ett par träffar till så det blir spännande att se vad vi hittar nästa gång. Vi har haft tur med en bra svamphöst, och kanske vi kan köra igen nästa höst, vem vet.

STEFAN OLANDER

FLERA GEMENSAMMA exkursioner har även skett inom floraväktariet. Främst har satsningar på inventering av mosippslokaler i Gävleborg gjorts under året. Mer om floraväktariet kommer i nästa nummer av VÄX.

PETER STÅHL

Floraväktare vid Gröntjärn vid lågvatten i maj, långt före regnen.

Svärdsliljor vid Hamnardammen.

De vilda blommornas dag i Hofors

VANDRINGEN hade 20 mycket intresserade deltagare och genomfördes i perfekt väder.

Hamnardammen ligger centralt i Hofors, nära kyrkan. Den anlades egentligen som ett vattenmagasin för Hofors bruk i slutet av 1600-talet, men i dag uppfattar jag den som en helt naturlig sjö. Runt dammen går en vandringsled som är flitigt använd. Naturen är kanske inte speciell, bortsett från åldern på granskogen (160 år), men omväxlande med många naturtyper. Sjöstrand, gammal granskog, aspskog och utkanten av ett äldre villaområde. Floran är rik och omväxlande

med många arter som är representativa för trakten. Karaktärsarter vid dammen är klribbal, svärdslilja och bunkestarr. Det finns också gott om alm och daggros. I den gamla granskogen är det många ormbunksarter och gott om linnea. Tidigare hittade vi ögonpyrola här, men tyvärr inte i år. Arter som troligen spritts från odling och bildar bestånd är uppländsk vallört och strutbräken.

Deltagarna var nöjda med vandringen och en smula förvånade över att deras vardagsnatur rymde så mycket de inte tidigare lagt märke till.

BARBRO RISBERG

De vilda blommornas dag i Järbo

GÅR DET FÖR SIG att ordna en Vilda Blommornas Dag i en trädgård smockfull med vilda växter frågade jag mig själv och andra? Jo, det tyckte mina vänner, styrelsen i GÄBS och ansvarig för evenemanget på Svenska Botaniska Föreningen. Kanske skulle fler vara intresserade av att komma och titta.

Sagt och gjort. Den 18 juni 2023 bjöd jag in

allmänheten till min trädgård där Anders Delin planterat in 136 vilda växter. Min planering var bristfällig men dagen blev en glädjande positiv överraskning. Fler än 40 personer kom och tittade.

Tack alla som hjälpte mig och tack till alla besökare!

LOTTA DELIN

Gröntjärn vid högvatten efter en regnig period.

Gröntjärn och Ensjölokarna 16–17 september

GRÖNTJÄRN LÅG SPEGELBLANK med så högt vattenstånd att stigen på södra sidan mestadels låg under vatten. På en stor sälglåga vid en liten bäck fanns doftticka/nordlig anisticka, lunglav med mustig grön färg i den höga luftfuktigheten och en slemsvamp med det vetenskapliga namnet *Badhamia utricularis* som såg ut som blå minidruvor. En ofullständig häxring med dofttaggsvamp, spred härlig doft tillsammans med doftticken. Orange taggsvamp fanns i riklig mängd. Flera platser med bladrosetter av knärot och saffranslav studerades på sydsidan av tjärnen. Uppe på åsen på nordsidan hittade vi ett exemplar av goliatmusseron.

Övernattning skedde på Hennans camping, för fem personer och en hund i tre stugor. Restaurangen serverade goda pizzor. På natten

blev det ösregn, men på söndag morgon strålade solen. Det var blåst och inte mer än ca fem grader varmt.

Tre personer anslöt i Ramsjö och vi åkte i samlad tropp till Ensjölokarna. Skyltar informerade om stora mängder stormfällda träd och svårigheter att ta sig fram. Vi klättrade över, kröp under och rundade gamla lågor och nyligen fällda träd. Jobbigt, men väl värt mödan. Stora mjuka mattor med kammossa, biskopsmossa, koralltaggsvamp och granticka sågs, samt okända skålsvampar på lågor. Vi tittade även på sågmossa, blodspindlingar, haröra och en slemsvamp med små gula kulor som hängde i träd på en låga samt många fler okända arter.

LAILA BISSMAN

*Slemsvampen, *Badhamia utricularis*.*

Saffranslav från Gröntjärn.

Koralltaggvampen vid Ensjölokarnas NR.

Bengt Jonsell 1936–2023

PROFESSOR EMERITUS BENGT JONSELL HAR GÅTT UR TIDEN. Han var verksam vid Bergianska trädgården fram till sin pensionering 2001. För GÄBS:are är han mest känd för bearbetningen av Krok & Almquist flora. Tillsammans med sin fru Lena utgavs 26:e – 28:e upplagorna mellan 1984 – 2001. I den 29:e upplagan, som kom 2012, har de övergått till APG III – systemet. Första upplagan av ”Kroken” utkom 1883. Kan en så gammal flora vara mer än ett kulturdokument, då det idag finns moderna bildfloror? ”Kroken” är bra för alla som vill lära sig examinera växter och är behändigare än ”Nordiska Floran” att ha med i fält. ”Kroken” har genom makarna Jonsell kontinuerligt förbättrats, för att i den senaste upplagan presenteras med moderniserad taxonomi och nomenklatur. Familjen Jonsell har sommarhus på Hällnåshalvön, så vissa äldre GÄBS:are kunde i början av åttiotalet vid en dagsexkursion uppleva Bengt Jonsell som ledare på strandängar och myrar i nordöstra Uppland. Även Lena Jonsell har besökt Gävle i samband med presentationen av Upplands Fora där Bengt medverkar som författare. Många intressanta artiklar av Bengt Jonsell från Nordöstra Uppland (våra hemtrakter) finns att läsa i Svensk Botanisk Tidskrift.

OVE LENNSTRÖM

Anders Bertilsson 1938–2023

ANDERS BERTILSSON HAR GÅTT BORT. Han var en mycket skicklig botanist som kanske främst blir ihågkommen för sin insats i sitt hemlandskap Västergötland. Där var han en av de ledande inom floraprojektet och en av de mest engagerade inventerarna. Anders har stått för huvuddelen av texten i boken Västergötlands flora som kom ut 2002.

Han var på intet sätt bunden till det egna landskapet utan verkade för botaniskt utforskande i hela landet. Anders var med på flera av våra inventeringsläger i Hälsingland och Gästrikland. Han bistod även med faktagranskningen av arttexterna till Gästriklands flora. Han var expert på dagdkåpsläktet och hjälpte till med karteringen av dagdkåporna i Hälsingland och Gästrikland. I VÄX 3/1999 har han och Roland Carlsson sammanfattat en tre dagars dagdkåperesa runt Hälsingland. Tillsammans med Torbjörn Tyler for han också runt i landet och utforskade den svåra och försummade gruppen hökfibblor.

Anders såg till att Västergötlands flora publicerades digitalt på CD och har där efter fortsatt arbeta med att digitalisera äldre landskapsfloror och protokoll som tidigare enbart har funnits på papper. Anders satt under lång tid med i Artdabankens expertkommitté för kärlväxter. Under året utsågs Anders till hedersmedlem i Svenska Botaniska Föreningen.

PETER STÅHL

Vita fältgentianor i Årskogen

TEXT OCH FOTO: LENA HOFF

FÖRRA SOMMAREN berättade min vän Johan Myhrer att han sett några vita fältgentianor när han var ute och inventerade flodpärlmussla i Åstjärnsbäcken vid Årskogen i norra Hälsingland. Det skulle vara roligt att se dem tänkte jag, så jag bad honom märka ut platsen på en karta. Nu i augusti tog jag med mig två kamrater från Naturskyddsföreningen, och vi letade länge längs bäcken utan att hitta något.

Det var för mörkt och buskigt, och vi hade en tid att passa så vi vände tillbaks mot bilen. Snart hittade vi en gammal traktorväg där det var lättare att gå, och där mitt framför oss, en vit fältgentiana. När vi fortsatte längs vägen dök det upp flera täta bestånd, och många spridda plantor. En snabb räkning gav 120 plantor, alla på eller intill vägen.

På den nya lokalen räknades 137 vita fältgentianor vid besöket i augusti. Blomningen var då i full gång så de hör till varieteten sen fältgentiana.

Nästa dag gick jag dit igen tillsammans med Bernt Larsson, Torsten Hanson och Ann-Christin Jäderholm. Vi räknade nu mer noga och fann 137 plantor, alla vita. Vi hade en ny floraväxtarlokal, och det var fantastiskt roligt att få rapportera in den. ■

RÄTTELSE

I förra numret av VÄX beskrev Barbro Risberg naturvärden på Söderåsens hållmarker. Tyvärr blev kartan stympad. Vi beklagar fadäsen och redovisar den i sin fulla utsträckning här.

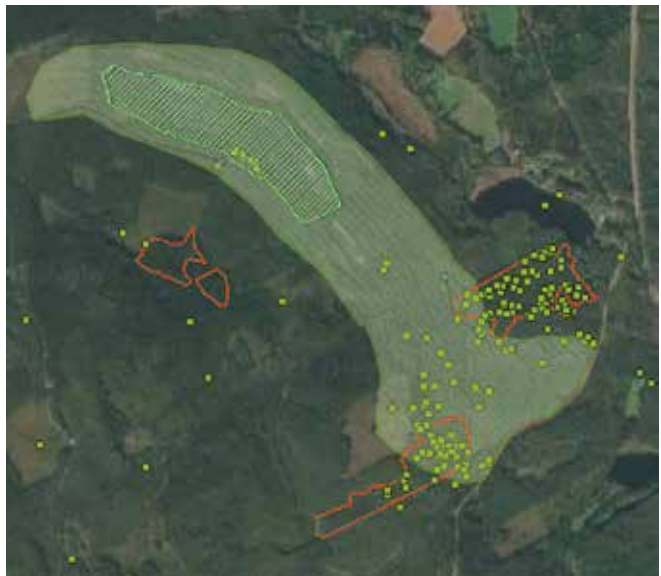
Söderåsen

Röda markeringar =
avverkningsanmälningar

Ljusgröna prickar =
hotade och rödlistade arter

Randigt området =
Söderåsens naturreservat

Ljusgrönt området =
riksintresse naturvård
och friluftsliv

Innehåll

- 3** Ledare
- 4** Plattsäv – en floraväktarart som gav glädje sommaren 2023
- 6** Övontad amerikan i Gästrikland
- 8** Övrraskningar på Malmkajen i Långvind
- 10** Ny linjetaxering av gulyxne på Bultbomurarna
- 14** Upplevelser i Lottas trädgård
- 19** Korta rapporter
- 22** Våra vanligaste mossor och lavar
- 23** Exkursionsreferat
- 30** Bengt Jonsell, 1936–2023
Anders Bertilsson, 1938–2023
- 31** Vita fältgentianor i Årskogen
- 31** Rättelse – Söderåsen